

อิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยว
ชุมชนอย่างยั่งยืน: มุมมองนักท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทย

The Influence of Tourist Guide Competencies on Positive Tourism
Experiences and Sustainable Community-Based Tourism: Perspectives of
Tourists in Southern Thailand

หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์¹ ธัญวรัตน์ ต้นวานิช^{2*}

Hathairat Wattanapruk, Thunwarut Tanwanich

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก 2) ศึกษาอิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน และ 3) ศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกที่มีต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยจากนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดสงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช กระบี่ และภูเก็ต วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะมัคคุเทศก์ทั้งสี่ด้านอิทธิพลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก โดยทุกด้านมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ($\beta = 0.288$) ด้านคุณลักษณะ ($\beta = 0.224$) ด้านทักษะ ($\beta = 0.221$) และด้านความรู้ ($\beta = 0.121$) 2) สมรรถนะมัคคุเทศก์ทั้งสี่ด้านและประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ด้านความรู้ ($\beta = 0.160$) ด้านทักษะ ($\beta = 0.151$) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ($\beta = 0.123$) และด้านคุณลักษณะ ($\beta = 0.111$) และ 3) ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ($\beta = 0.403$) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาสมรรถนะของมัคคุเทศก์ควบคู่กับการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกจะช่วยยกระดับคุณภาพการบริการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ (Keywords): สมรรถนะมัคคุเทศก์; ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก;
การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the influence of tourist guide competencies on positive tourism experiences; 2) examine the influence of tourist guide

Received: 2026-07-04 Revised: 2026-08-27 Accepted: 2026-08-28

¹ อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา Lecturer of Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University Songkhla. E-mail: hathairat.wa@skru.ac.th

² อาจารย์ประจำ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา Lecturer of Faculty of Management Sciences, Songkhla Rajabhat University Songkhla. Corresponding author. E-mail: thunwarut.no@skru.ac.th

competencies on sustainable community-based tourism; and 3) examine the influence of positive tourism experiences on sustainable community-based tourism. This quantitative research study involved 400 participants. Data were collected from the Thai tourists visiting community-based tourism destinations in the provinces of Songkhla, Phatthalung, Nakhon Si Thammarat, Krabi, and Phuket using a questionnaire as the research instrument. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics, including Pearson's correlation coefficient and multiple regression analysis.

The findings revealed that: 1) all four dimensions of tourist guide competencies exerted a statistically significant positive influence on positive tourism experiences, comprising ethics and professional conduct ($\beta = 0.288$), personal attributes ($\beta = 0.224$), skills ($\beta = 0.221$), and knowledge ($\beta = 0.121$); 2) all four dimensions of tourist guide competencies and positive tourism experiences exerted a statistically significant positive influence on sustainable community-based tourism, comprising knowledge ($\beta = 0.160$), skills ($\beta = 0.151$), ethics and professional conduct ($\beta = 0.123$), and personal attributes ($\beta = 0.111$); and 3) positive tourism experiences exerted the strongest positive influence on sustainable community-based tourism ($\beta = 0.403$). The findings indicate that developing tourist guide competencies alongside the creation of positive tourism experiences can enhance service quality, promote tourist participation, and support the sustainable development of community-based tourism across economic, social, and environmental dimensions.

Keywords: Tourist Guide Competencies; Positive Tourism Experience;
Sustainable Community-Based Tourism

บทนำ (Introduction)

การท่องเที่ยวถือเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างรายได้ การกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจ และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ภายใต้บริบทดังกล่าว การท่องเที่ยวชุมชนได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการบริหารจัดการและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ส่งผลให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและพัฒนาได้อย่างยั่งยืน วสุธิดา พูนกลัด และคณะ (2566: 795) กล่าวว่า การท่องเที่ยวชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่อาศัยวิถีชีวิตดั้งเดิม ทรัพยากรธรรมชาติ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นจุดดึงดูดสำคัญ ซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านประเพณี วิถีชีวิต และอาหารพื้นถิ่นที่สะท้อนเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวมักประสบปัญหาในการหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวหรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นส่งผลให้ประสบการณ์การท่องเที่ยวไม่น่าจดจำและบอกต่อแบบปากต่อปากน้อยลง (Suyatna, et al. 2024: 78, ผู้นิพนธ์แปล) ความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งดึงดูดใจเพียง

อย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับคุณภาพของการบริการและการปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวด้วย (Situmorang, et al., 2025: 500, ผู้นิพนธ์แปล) ดังนั้น มัคคุเทศก์นำเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและสร้างประสบการณ์เชิงบวกต่อนักท่องเที่ยวผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและความเข้าใจในท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง

ภาคใต้ของประเทศไทยนับเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชน เนื่องจากมีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ครอบคลุมทั้งพื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยและชายฝั่งอันดามัน ทำให้สามารถพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย (สงบ สิงสันจิตร และคณะ, 2568: 23) อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการท่องเที่ยวชุมชนมิได้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของทรัพยากรเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวที่ได้รับจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ เนื่องจากนักท่องเที่ยวเป็นผู้ประเมินคุณภาพการบริการ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และความน่าสนใจของกิจกรรมที่ชุมชนนำเสนอ ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความพึงพอใจ ความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ และการบอกต่อ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

กระบวนการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว มัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวในชุมชนถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เรื่องราวของชุมชน และเชื่อมโยงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี และวัฒนธรรมไปสู่นักท่องเที่ยว ดังนั้น สมรรถนะของมัคคุเทศก์ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และคุณธรรมจริยธรรม (Mohamad Rosman, et al., 2022: 411; Kapa, de Crom, & Hermann, 2022: 1350; เจนนิสตรา สิริศรีเสริมวงศ์, 2566: 22 ; ธนกฤตา สุขสมวาจา และวาสนี ทิพย์ศรี, 2567: 155) จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยว หากมัคคุเทศก์ขาดความรู้ ความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ ขาดทักษะในการสื่อสารหรือการให้บริการที่เหมาะสม ย่อมส่งผลให้การถ่ายทอดคุณค่าของชุมชนไม่สมบูรณ์ และลดโอกาสในการสร้างความประทับใจหรือการเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้มาเยือน ในทางตรงกันข้าม มัคคุเทศก์ที่มีสมรรถนะสูงสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ถ่ายทอดอัตลักษณ์ของชุมชนได้อย่างถูกต้อง และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรม อันเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการศึกษาที่ผ่านมาจะให้ความสำคัญกับบทบาทของมัคคุเทศก์ แต่มุ่งเน้นศึกษาผลกระทบต่อความพึงพอใจหรือภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวในภาพรวม และยังขาดการทดสอบอิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ใน 4 มิติหลัก (ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และคุณธรรมจริยธรรม) พร้อมกันต่อทั้งประสบการณ์เชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทการท่องเที่ยวชุมชนภาคใต้ของประเทศไทยที่มีความยืดหยุ่นระหว่างพหุวัฒนธรรมและธรรมชาติเฉพาะถิ่น ซึ่งต้องการสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่เฉพาะเจาะจง การขาดแคลนองค์ความรู้เชิงประจักษ์ในมิติดังกล่าวส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการกำหนดแนวทางการพัฒนาสมรรถนะมัคคุเทศก์ให้ตอบโจทย์ความยั่งยืนของชุมชนได้อย่างตรงจุด

จากปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง อิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: มุมมองนักท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทย เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวและขยายองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวชุมชน ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและมาตรฐานวิชาชีพมัคคุเทศก์ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและบริบทของชุมชน ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลเชิงนโยบายในการ

ส่งเสริมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม อันจะนำไปสู่การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม และการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก
2. เพื่อศึกษาสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงชุมชนอย่างยั่งยืน
3. เพื่อศึกษาประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

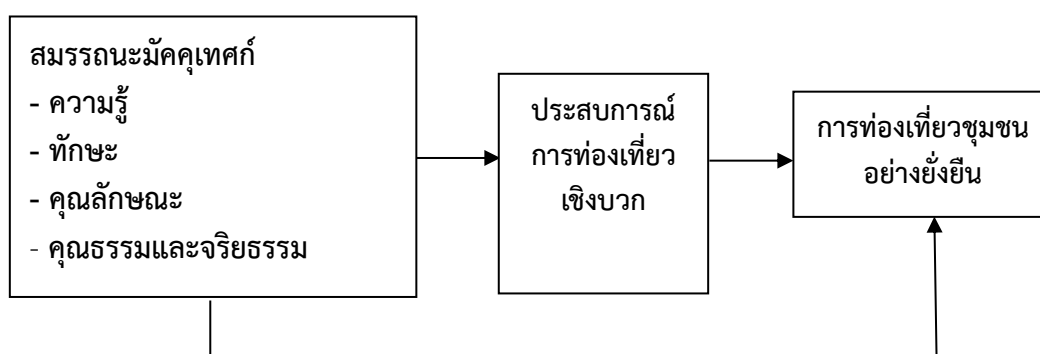
สมรรถนะมัคคุเทศก์ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ที่นำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ดูแลความปลอดภัย และถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่นั้นอย่างถูกต้องและเหมาะสม มัคคุเทศก์จำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะส่วนบุคคล และคุณธรรมและจริยธรรมที่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่นำเที่ยวได้อย่างมืออาชีพและมีประสิทธิภาพ (Mohamad Rosman, et al., 2022: 411; Kapa, de Crom, & Hermann, 2022: 1350; เจนนิสตรา สิริศรีเสริมวงศ์, 2566: 22; ธนกฤตา สุขสมวาจา และวาสิณี ทิพย์ศรี, 2567: 155) สมรรถนะมัคคุเทศก์ ด้านความรู้มัคคุเทศก์ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของมัคคุเทศก์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ทรัพยากรการท่องเที่ยว ภาษา เทคโนโลยี และมาตรฐานด้านความปลอดภัย เพื่อนำเสนอข้อมูลได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ (Rihova & Alexander, 2025: 1036, ผู้นิพนธ์แปล) ด้านทักษะมัคคุเทศก์ หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดข้อมูลการท่องเที่ยว การวางแผนและบริหารจัดการโปรแกรมนำเที่ยว การประสานงาน และดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การมีทักษะข้ามวัฒนธรรม ตลอดจนการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และจัดการสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การนำเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ (Situmorang, et al., 2025: 502, ผู้นิพนธ์แปล; ธนวิรัช พาสล, 2569: 375) ด้านคุณลักษณะมัคคุเทศก์ หมายถึง ลักษณะส่วนบุคคลที่สะท้อนบุคลิกภาพ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ เช่น ความสุภาพ ความรับผิดชอบ มนุษยสัมพันธ์ จิตบริการ และความเป็นผู้นำ ซึ่งเอื้อต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ (ธนกฤตา สุขสมวาจา และวาสิณี ทิพย์ศรี, 2567: 162) คุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง หลักการและจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานที่สะท้อนถึงความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม การเคารพสิทธิของนักท่องเที่ยวและชุมชน ตลอดจนการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพมัคคุเทศก์ (Kapa, de Crom & Hermann, 2022: 1351, ผู้นิพนธ์แปล) ดังนั้น มัคคุเทศก์ที่มีสมรรถนะสูงสามารถออกแบบการสื่อสาร จัดกิจกรรมเชิงมีส่วนร่วม และถ่ายทอดบริบทวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ได้ ซึ่งนำไปสู่การเกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกที่เพิ่มพูนความพึงพอใจและความตั้งใจกลับมาเยือนของนักท่องเที่ยว (เจนนิสตรา สิริศรีเสริมวงศ์, 2566: 27) ประสบการณ์เชิงบวกจากการนำเที่ยวที่มีคุณภาพยังทำหน้าที่เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการยอมรับและการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน Chatkaewnapanon (2022: 6, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการจัดการที่คำนึงถึงมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจะได้รับการเสริมแรงเมื่อมัคคุเทศก์สามารถเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวกับชุมชนอย่างเหมาะสม (Situmorang, et al., 2025: 508, ผู้นิพนธ์แปล) ในบริบทมุมมองนักท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทย การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะ

มัคคุเทศก์ ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นประเด็นเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก หมายถึง ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม วิถีชีวิตชุมชน บรรยากาศ และการให้บริการ จนก่อให้เกิดการรับรู้ถึงคุณค่า ความประทับใจ ความเพลิดเพลิน และความทรงจำที่ดีตลอดการเดินทาง ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกถือเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างคุณภาพการบริการนำเที่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อชุมชนท้องถิ่น (เจนนิสตรา สิริศรีเสริมวงศ์, 2566: 20) เนื่องจาก เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดีย่อมก่อให้เกิดความประทับใจ ความพึงพอใจ และความเต็มใจที่จะกลับมาเยือนอีกครั้ง รวมทั้งการบอกเล่าประสบการณ์ผ่านสื่อออนไลน์ (Quang, et al., 2023: 8, ผู้นิพนธ์แปล) ซึ่งมีบทบาทเหมือนการสื่อสารการตลาดโดยไม่ต้องลงทุน ช่วยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนและกระจายรายได้อย่างยั่งยืน (เกสสิณี ตรีพงศ์พันธุ์ และคณะ, 2566: 218) นอกจากนี้ ประสบการณ์เชิงบวกยังช่วยกระตุ้นการยอมรับมาตรฐานการอนุรักษ์ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของชุมชน อันมีความสอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบวัฒนธรรมและทรัพยากรท้องถิ่นภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อชุมชนสามารถมอบบริการนำเที่ยวที่มีคุณภาพ ย่อมช่วยเสริมสร้างคุณค่าเชิงวัฒนธรรม การพึ่งพาตนเอง และความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว (Situmorang, et al., 2025: 508, ผู้นิพนธ์แปล) การพัฒนาประสบการณ์ให้มีคุณภาพจึงต้องอาศัยทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนและการยกระดับสมรรถนะของผู้ให้บริการนำเที่ยวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (Priatmoko, Kabil, Purwoko, & Dávid, 2021: 1, ผู้นิพนธ์แปล) ดังนั้น จากมุมมองของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคใต้ การให้ความสำคัญกับการสร้างประสบการณ์เชิงบวกจึงไม่เพียงส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้มาเยือนเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนความยั่งยืนของการท่องเที่ยวชุมชนในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวที่สร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ทรัพยากร และการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งส่งผลให้การท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในฐานะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Krittayaruangroj, Suriyankietkaew, & Hallinger, 2023: 1035, ผู้นิพนธ์แปล) การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนาธุรกิจขนาดเล็ก โดยอาศัยทุนทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนเป็นฐานสำคัญในการสร้างคุณค่าและประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว (Hariyadi, Rokhman, Rosyadi, Yamin, & Runtiko, 2024: 5, ผู้นิพนธ์แปล) ขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีทักษะและองค์ความรู้ยังช่วยสร้างรายได้ กระจายผลประโยชน์ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่น (Situmorang et al., 2025: 502, ผู้นิพนธ์แปล) อันนำไปสู่การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable Community-Based Tourism) ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างสมดุล โดยคำนึงถึงมิติเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างประโยชน์แก่ชุมชนในระยะยาว การวิจัยครั้งนี้ การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนพิจารณาจากมุมมองของนักท่องเที่ยว ซึ่งสะท้อนการรับรู้ต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรและอัตลักษณ์ท้องถิ่น ควบคู่กับการสร้างประโยชน์แก่คนในชุมชนและการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องและสมดุลในระยะยาว

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากสำนักงานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา รหัสจริยธรรมการวิจัย SCPHYLIRB-2569/302 รับรองวันที่ 10 เมษายน 2569 วิธีดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เนื้อหาอิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: มุมมองนักท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทย โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากบทความวิชาการและบทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์แนวคิดสมรรถนะมัคคุเทศก์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณลักษณะมัคคุเทศก์ และ 2) ด้านทักษะมัคคุเทศก์ 3) ด้านความรู้มัคคุเทศก์ และ 4) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Mohamad Rosman, et al., 2022: 411, ผู้นิพนธ์แปล; Kapa, de Crom, & Hermann, 2022: 1350, ผู้นิพนธ์แปล; เจนนิสตรา สิริศรีเสริมวงส์, 2566: 22; ธนภฤตา สุขสมวาจา และวาสิณี ทิพย์ศรี, 2567: 155) สำหรับตัวแปรประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก (Neuhofer, 2025: 47, ผู้นิพนธ์แปล; Bagheri, Guerreiro, Pinto, Ghaderi, 2024: 1991, ผู้นิพนธ์แปล) และการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (Priatmoko, Kabil, Purwoko, & Dávid, 2021: 4, ผู้นิพนธ์แปล)

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย และได้รับการบริการจากมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวในชุมชน กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย และได้รับการบริการจากมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวในชุมชน และมีอายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรของ Cochran, W.G. (1977: 3) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องเก็บจำนวน 385 คน เพื่อป้องกันการสูญเสียหรือความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 400 คนจำนวน 400 คน ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง ได้แก่ จังหวัดสงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช กระบี่ และภูเก็ต เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวในชุมชน และมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังครอบคลุมพื้นที่ภาคใต้ทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน รวมถึงภาคใต้

ตอนบนและภาคใต้ตอนล่าง จึงสามารถสะท้อนมุมมองของนักท่องเที่ยวต่อสมรรถนะมัคคุเทศก์ ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก และการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัดในจำนวนที่เท่าเทียมกัน จังหวัดละ 80 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน เพื่อให้แต่ละพื้นที่มีความเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างอย่างเหมาะสม

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีการให้บริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำเที่ยวในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย โดยเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ภาคใต้ตอนบน ภาคใต้ตอนล่าง พื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทย และพื้นที่ชายฝั่งอันดามัน ดังนี้ ภาคใต้ตอนล่าง จังหวัดสงขลา ได้แก่ ชุมชนเกาะยอ และชุมชนเมืองเก่าสงขลา จังหวัดพัทลุง ได้แก่ ชุมชนทะเลน้อย และชุมชนบ้านปากประ ภาคใต้ตอนบนฝั่งอ่าวไทย จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ชุมชนบ้านคีรีวง และชุมชนบ้านแหลมโฮมสเตย์ ภาคใต้ตอนบนฝั่งอันดามัน จังหวัดกระบี่ ได้แก่ ชุมชนบ้านแหลมสัก และชุมชนเกาะกลาง จังหวัดภูเก็ต ได้แก่ ชุมชนบ้านบางโรง และชุมชนบ้านไม้ขาว ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling)

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน ระหว่างเดือน มกราคม 2569 ถึง มิถุนายน 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะมัคคุเทศก์ ประกอบด้วย ด้านคุณลักษณะมัคคุเทศก์ ด้านทักษะมัคคุเทศก์ ด้านความรู้มัคคุเทศก์ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน แบบสอบถามส่วนที่ 2-3 ใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ การทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) กับนักท่องเที่ยวในภาคใต้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ผลการทดสอบ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรมีค่าอยู่ระหว่าง 0.778-0.897 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อถือเป็นที่ยอมรับได้ (Hair, J.F., et. al., 2018: 163, ผู้นิพนธ์แปล) สำหรับผลการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีค่า Factor Loading อยู่ระหว่าง 0.553-0.914 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ที่ค่า 0.40 แสดงให้เห็นว่า ข้อคำถามแต่ละข้อสามารถอธิบายตัวแปรแฝงที่ต้องการวัดได้อย่างเหมาะสม และมีความสอดคล้องกับแนวคิดเชิงทฤษฎีของการวิจัย ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความน่าเชื่อถือของตัวแปร

ตัวแปร	ข้อคำถาม	Factor Loading	Alpha Coefficient
Knowledge (KNO)	5	0.722-0.814	0.837
Skills (SKI)	5	0.581-0.845	0.778
Personal Attributes (PER)	5	0.712-0.818	0.822
Ethics and Professional Conduct (ETH)	5	0.553-0.848	0.782
Positive Tourism Experience (POS)	6	0.685-0.911	0.871

Sustainable Community-Based Tourism (SUS)

6

0.773-0.914

0.897

นิยามเชิงปฏิบัติการใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์นิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดตัวชี้วัดและพัฒนาเครื่องมือวิจัย ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวชี้วัดของตัวแปรในการวิจัย

นิยามเชิงปฏิบัติการ	แหล่งอ้างอิง
ด้านความรู้ หมายถึง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อระดับองค์ความรู้ของมัคคุเทศก์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต ทรัพยากรการท่องเที่ยว กฎหมาย และมาตรฐานการนำเที่ยว ซึ่งสามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ	Modi (2023); Kapa et al. (2022); Rihova & Alexander (2025); เจนนิสตรา สิริศรีเสริมวงศ์ (2566)
ด้านทักษะ หมายถึง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อความสามารถของมัคคุเทศก์ในการสื่อสาร ถ่ายทอดข้อมูล วางแผน ประสานงาน แก้ไขปัญหา และบริหารจัดการสถานการณ์ระหว่างการนำเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ	Kapa et al., (2022); Modi (2023) Situmorang, et al. (2025)
ด้านคุณลักษณะ หมายถึง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อคุณลักษณะส่วนบุคคลของมัคคุเทศก์ที่สะท้อนถึงบุคลิกภาพ ทักษะ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน อันเอื้อต่อการให้บริการที่มีคุณภาพ	Bindawas (2025); ธนภฤตา สุขสมวาจา และวาสนี ทิพย์ศรี (2567)
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อการปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ที่ยึดหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ ความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการเคารพสิทธิของนักท่องเที่ยวและชุมชน	Kapa, de Crom & Hermann (2022)
ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก หมายถึง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม วิถีชีวิตชุมชน และการบริการ จนก่อให้เกิดความประทับใจ ความเพลิดเพลิน และความทรงจำที่ดีจากการเดินทาง	Neuhofer (2025); Situmorang, et al. (2025); Quang, et al., (2023)
ด้านการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน หมายถึง การรับรู้ของนักท่องเที่ยวว่าการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนสามารถสร้างความสมดุลระหว่างการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม การรักษาวิถีชีวิตของชุมชน และการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น เพื่อให้การท่องเที่ยวดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน	Krittayaruangroj et al., (2023); Hariyadi et al., (2024); Situmorang et al., (2025)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือก ในพื้นที่ศึกษาจังหวัดสงขลา พัทลุง นครศรีธรรมราช กระบี่ และภูเก็ต โดยประสานงานกับผู้ประสานงานด้านการท่องเที่ยวชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนเข้าพื้นที่เก็บข้อมูล จากนั้นชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและขอ

ความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างก่อนตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยใช้เวลาตอบประมาณ 10-15 นาทีต่อชุด และนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วนก่อนวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ และค่าวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ โดยเขียนตัวแบบสมการถดถอยเชิงพหุคูณได้ ดังนี้

$$POS = \beta_0 + \beta_1 KNO + \beta_2 SKI + \beta_3 PER + \beta_4 ETH + \varepsilon \quad \text{สมการที่ 1}$$

$$SUS = \beta_5 + \beta_6 KNO + \beta_7 SKI + \beta_8 PER + \beta_9 ETH + \beta_{10} POS + \varepsilon \quad \text{สมการที่ 2}$$

กำหนดให้ β = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

ε = ค่าความคลาดเคลื่อน

KNO = ด้านความรู้ (Knowledge)

SKI = ด้านทักษะ (Skills)

PER = ด้านคุณลักษณะ (Personal Attributes)

ETH = ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Ethics and Moral Conduct)

POS = ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก (Positive Tourism Experience)

SUS = ด้านการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable Community-Based Tourism)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของสมรรถนะมัคคุเทศก์ที่มีต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน: มุมมองนักท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทย ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

Variables	KNO	SKI	PER	ETH	POS	SUS
$\bar{X}$	4.570	4.597	4.649	4.650	4.609	4.532
S.D.	0.438	0.416	0.438	0.421	0.443	0.443
Knowledge (KNO)	1					
Skills (SKI)	0.722**	1				
Personal Attributes (PER)	0.748**	0.722**	1			
Ethics and Moral Conduct (ETH)	0.632**	0.677**	0.675**	1		
Positive Tourism Experience (POS)	0.630**	0.665**	0.668**	0.665**	1	
Sustainable Community-Based Tourism (SUS)	0.683**	0.697**	0.692**	0.669**	0.760**	1

**Statistically significant at the 0.01 level

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีเห็นต่อสมรรถนะมัคคุเทศก์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน นอกจากนี้ ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยทุกตัวแปรมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.532 - 4.650 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation) พบว่า ตัวแปรสมรรถนะมัคคุเทศก์มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกและการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.630 - 0.748 ทั้งนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันทุกตัวแปรต่ำกว่า 0.800 ทั้งนี้ ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดมีค่าไม่เกิน 0.800 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์เชิงพหุ (Multicollinearity) มีความเหมาะสมสำหรับการนำตัวแปรเข้าสู่การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในลำดับต่อไปได้ (Shrestha, 2020, ผู้นิพนธ์แปล)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสำหรับประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก

Variables	Unstandardized		Standardized		t	Sig.	Collinearity Statistics	
	Coefficients		Coefficients				Tolerance	VIFs
	B	Std. Error	Beta					
(Constant)	0.510	0.182			2.799	0.005**		
Knowledge	0.122	0.056	0.121		2.197	0.029*	0.365	2.739
Skills	0.235	0.058	0.221		4.029	0.000**	0.367	2.727
Personal Attributes	0.226	0.057	0.224		3.946	0.000**	0.343	2.915
Ethics and Moral Conduct	0.303	0.051	0.288		5.902	0.000**	0.461	2.167
R ² = 0.564, Adj.R ² = 0.560, F = 127.956, p < 0.000, Durbin-Watson = 2.225								

*Statistically significant at the 0.05 level, **Statistically significant at the 0.01 level

จากตารางที่ 4 การตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์เชิงพหุของตัวแปรอิสระในทั้งสองสมการโดยพิจารณาค่า Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIFs) พบว่า ค่า Tolerance อยู่ในช่วง 0.343 – 0.461 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่ 0.10 และค่า VIFs อยู่ในช่วง 2.167–2.915 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 10 แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองไม่ประสบปัญหาความสัมพันธ์เชิงพหุในระดับที่มีนัยสำคัญ (Hair et al., 2018: 163, ผู้นิพนธ์แปล) นอกจากนี้ การตรวจสอบความเป็นอิสระของค่าคลาดเคลื่อนด้วยสถิติ Durbin-Watson พบว่า มีค่าเท่ากับ 2.225 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ (1.50–2.50) บ่งชี้ว่าค่าคลาดเคลื่อนมีความเป็นอิสระต่อกัน และไม่พบปัญหาอัตสหสัมพันธ์ในแบบจำลอง (Shrestha, 2020, ผู้นิพนธ์แปล)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า แบบจำลองมีค่าสัมประสิทธิ์การกำหนดที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) เท่ากับ 0.560 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกได้ร้อยละ 56.00 เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า สมรรถนะมัคคุเทศก์ ด้านความรู้มัคคุเทศก์ ด้านทักษะมัคคุเทศก์ ด้านคุณลักษณะมัคคุเทศก์ และด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีอิทธิพลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกในทิศทางเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบขนาดอิทธิพลจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า ด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คุณลักษณะมัคคุเทศก์ ทักษะมัคคุเทศก์ และความรู้มัคคุเทศก์ ตามลำดับ สามารถเขียนสมการพยากรณ์คะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$POS = 0.121 KNO + 0.221 SKI + 0.224 PER + 0.288 ETH + \epsilon \quad \text{สมการที่ 1}$$

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสำหรับการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

Variables	Unstandardized		Standardized	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	Coefficients		Coefficients			Tolerance	VIFs
	B	Std. Error	Beta				
(Constant)	0.076	0.158		0.480	0.632		

Knowledge	0.161	0.048	0.160	3.358	0.001**	0.361	2.772
Skills	0.160	0.051	0.151	3.130	0.002**	0.352	2.840
Personal Attributes	0.113	0.050	0.111	2.242	0.026**	0.330	3.030
Ethics and Moral Conduct	0.129	0.046	0.123	2.804	0.005**	0.424	2.358
Positive Tourism Experience	0.403	0.043	0.403	9.316	0.000**	0.436	2.296

$R^2 = 0.679$, $Adj.R^2 = 0.675$, $F = 166.746$, $p < 0.000$, Durbin-Watson = 1.929

**Statistically significant at the 0.01 level

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) พบว่า ค่า Tolerance มีค่าอยู่ระหว่าง 0.330–0.436 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.10 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) อยู่ระหว่าง 2.296–3.030 ซึ่งต่ำกว่า 10 สอดคล้องกับ Hair et al. (2018: 163, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันในระดับที่ก่อให้เกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าแบบจำลองมีค่าสัมประสิทธิ์การกำหนดที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.675 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปรปรวนของความการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ได้ร้อยละ 67.50 ส่วนที่เหลือร้อยละ 32.50 เป็นผลจากปัจจัยอื่น เมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า สมรรถนะมัคคุเทศก์ ด้านความรู้มัคคุเทศก์ ด้านทักษะมัคคุเทศก์ ด้านคุณลักษณะมัคคุเทศก์ และด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงบวกมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดอิทธิพลจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า ประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงบวกการมีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนมากที่สุด ขณะที่สมรรถนะมัคคุเทศก์ ด้านความรู้มัคคุเทศก์มีอิทธิพลสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทักษะมัคคุเทศก์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ส่วนคุณลักษณะมัคคุเทศก์มีอิทธิพลน้อยที่สุด ตามลำดับ สามารถเขียนสมการพยากรณ์คะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$SUS = 0.160(KNO) + 0.151(SKI) + 0.111(PER) + 0.123(ETH) + 0.403(POS) + \epsilon \quad \text{สมการที่ 2}$$

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สมรรถนะมัคคุเทศก์ ด้านความรู้มัคคุเทศก์ ด้านทักษะมัคคุเทศก์ ด้านคุณลักษณะมัคคุเทศก์ และด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงบวกในทิศทางเดียวกัน ผลการวิจัยสะท้อนว่า การท่องเที่ยวชุมชนมีลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ และคนในชุมชนอย่างใกล้ชิด นักท่องเที่ยวจึงมิได้ประเมินประสิทธิภาพจากปริมาณข้อมูลหรือความรู้ที่ได้รับเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับพฤติกรรมและวิถีการปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส การไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว และการเคารพต่อกฎระเบียบและวิถีชีวิตของชุมชน คุณธรรมและจริยธรรมจึงอาจทำหน้าที่เป็นพื้นฐานของความไว้วางใจ ซึ่งช่วยลดความไม่แน่นอนและความกังวลของนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเปิดใจเรียนรู้ และมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวชุมชนเป็นการเดินทางไปยังพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคยการที่มัคคุเทศก์มีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ มีทักษะการสื่อสารและบริหารจัดการการนำเที่ยว มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์และมีจริยธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไว้วางใจ รู้สึกปลอดภัย และสามารถเพลิดเพลินกับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ส่งผลให้ประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเป็นไปเชิงบวก สอดคล้องกับ Modi (2023: 2, ผู้นิพนธ์แปล) พบว่า สมรรถนะของมัคคุเทศก์ส่งผลเชิงบวกต่อ

ประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยตรง นอกจากนี้ Kapa, de Crom & Hermann (2022: 1351, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า มัคคุเทศก์ถือเป็นบุคลากรด้านการท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีสมรรถนะ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ และด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อสร้างคุณภาพการบริการและประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว (รณวิทย์ พาผล, 2569) นอกจากนี้ สมรรถนะของมัคคุเทศก์เป็นกลไกสำคัญในการเปลี่ยนทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนให้กลายเป็น "ประสบการณ์ที่มีคุณค่า" เนื่องจาก แหล่งท่องเที่ยวชุมชนไม่ได้มีคุณค่าเพียงจากทรัพยากรธรรมชาติหรือวัฒนธรรมเท่านั้น (Bindawas, 2025: 6, ผู้นิพนธ์แปล) แต่คุณค่าจะเกิดขึ้นเมื่อมัคคุเทศก์สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ เชื่อมโยงเรื่องราว สร้างปฏิสัมพันธ์ และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างเหมาะสม (สงบ สิงสันจิตร, พรศุทธิ์ สุทธิโส และกิตติกร ไสยรินทร์, 2568: 26) ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ความเพลิดเพลิน และความผูกพันกับพื้นที่ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก (เกสสิณี ตรีพงศ์พันธุ์, ดวงกาญจน์ วัฒนบุณย์ และกนกวรรณ ศรีขวัญ, 2566: 225)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า สมรรถนะมัคคุเทศก์ ประกอบด้วย ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ และด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน สะท้อนให้เห็นว่า สมรรถนะของมัคคุเทศก์เป็นปัจจัยสำคัญในการเชื่อมโยงคุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่นกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว โดยมีมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และทรัพยากรของชุมชนอย่างถูกต้องจะสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างน่าสนใจและสร้างความเข้าใจถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ขณะเดียวกัน ทักษะด้านการสื่อสาร การบริหารจัดการกลุ่ม และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ช่วยให้การท่องเที่ยวดำเนินไปอย่างราบรื่นและเกิดความประทับใจซึ่งนำไปสู่การสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชนในระยะยาว ส่วนคุณลักษณะของมัคคุเทศก์ ได้แก่ ความเป็นมิตร ความเอาใจใส่ ความรับผิดชอบ และการมีจิตบริการ ช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน นอกจากนี้ คุณธรรมและจริยธรรมของมัคคุเทศก์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน เนื่องจาก การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส เคารพกฎระเบียบของชุมชน ไม่บิดเบือนข้อมูล ไม่แสวงหาผลประโยชน์เกินควร และคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนในชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรเป็นสำคัญจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวและส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในพื้นที่ อันนำไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างรับผิดชอบ การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม และการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนในระยะยาวต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ Bindawas (2025: 3, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า ความเป็นมืออาชีพ ความรับผิดชอบ และความตระหนักด้านความยั่งยืนของบุคลากรท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญของการให้บริการที่มีคุณภาพและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ Modi (2023: 4, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเชิงจริยธรรมของบุคลากรเป็นทุนมนุษย์ที่ช่วยสร้างคุณค่าร่วมระหว่างนักท่องเที่ยว ชุมชน และแหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับ Jin (2024: 2, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยมัคคุเทศก์ที่มีสมรรถนะทั้งด้านความรู้ ทักษะ และจริยธรรมในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการมีความรับผิดชอบต่อชุมชน ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ทรัพยากร และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งความสามารถในการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน ด้วยเหตุนี้ สมรรถนะของมัคคุเทศก์จึงมิได้เป็นเพียงปัจจัยที่ยกระดับคุณภาพการบริการ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวชุมชนอย่าง

ยั่งยืน ผ่านการสร้างสมดุลระหว่างการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ทรัพยากร และการธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในระยะยาว

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน สะท้อนให้เห็นว่า ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับไม่ได้สิ้นสุดเพียงความพึงพอใจระหว่างการเดินทาง แต่ยังส่งผลต่อทัศนคติ พฤติกรรม รวมถึงความตั้งใจในการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าในการเรียนรู้วิถีชีวิต การมีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชน และการรับรู้ถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยวและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้ถึงการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ เช่น ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของชุมชน การสนับสนุนผลิตภัณฑ์และบริการในท้องถิ่น รวมถึงการบอกต่อประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน สอดคล้องกับ เดชวิทย์ นิลวรรณ, บังอร ฉัตรรุ่งเรือง และคณะ (2567: 4) กล่าวว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เกิดจากการสัมผัสกับการกระทำหรือกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนและการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ Neuhofer (2025: 41, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่เกิดจากการบริการที่มีคุณภาพและการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการกับนักท่องเที่ยว ช่วยเสริมสร้างคุณค่าที่นักท่องเที่ยวรับรู้และนำไปสู่การสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ Jin, Siow, Fabian (2024: 12, ผู้นิพนธ์แปล) กล่าวว่า การสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้และการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจาก ช่วยสร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์และความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว (วสุธิดา พูนกลัด, บุญसान พระทีก และสุภลักษณ์ วงศ์ไพศาลลักษณ์, 2566: 796) ดังนั้น ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกรจึงมิใช่เพียงผลลัพธ์ของการให้บริการที่มีคุณภาพ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวให้เกิดความเข้าใจ ความผูกพัน และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและอัตลักษณ์ของชุมชน นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

ผลการวิจัยก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่อธิบายกลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนจากมุมมองของนักท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทย พบว่า สมรรถนะมีคุณเทศก์ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ และด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นปัจจัยต้นน้ำ (Input) ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวก (Process) ผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้ การสื่อสาร การสร้างปฏิสัมพันธ์ และการให้บริการอย่างมีจริยธรรมส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่าของทรัพยากรและวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งนำไปสู่การสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน (Outcome) ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จึงเสนอองค์ความรู้ใหม่ว่า "ประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกทำหน้าที่เป็นกลไกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน" สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาศักยภาพมีคุณเทศก์ไม่เพียงยกระดับคุณภาพการบริการ แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคุณค่าร่วมระหว่างนักท่องเที่ยว ชุมชน และทรัพยากรท้องถิ่น อันนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพัฒนาหลักสูตรอบรมมัคคุเทศก์ที่มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการบริการและสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงบวกให้แก่นักท่องเที่ยว

1.2 ชุมชนท่องเที่ยวควรส่งเสริมกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าและนำไปสู่การสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

1.3 หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวควรกำหนดมาตรฐานการประเมินสมรรถนะมัคคุเทศก์ควบคู่กับการประเมินคุณภาพประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาบทบาทของตัวแปรส่งผ่าน (Mediator) และตัวแปรกำกับ (Moderator) เช่น ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว ความพึงพอใจ ความไว้วางใจ การรับรู้คุณค่า และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่ออธิบายกลไกที่เชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะมัคคุเทศก์กับการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรขยายพื้นที่ศึกษาไปยังภูมิภาคอื่นของประเทศไทย หรือเปรียบเทียบระหว่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลองและเพิ่มความสามารถในการอธิบายผลการวิจัยในบริบทที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง (References)

- เกสสิณี ตรีพงศ์พันธุ์, ดวงกาญจน์ วัฒนบุณย์ และกนกวรรณ ศรีขวัญ. (2566). สมรรถนะที่สำคัญต่อการจ้างงานอย่างต่อเนื่องของอาชีพ มัคคุเทศก์ในภาคใต้ หลังสถานการณ์โควิด-19. *วารสารช่อพะยอม*. 34(2): 217-234.
- เจนนิศตรา สิริศรีเสริมวงศ์. (2566). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของมัคคุเทศก์เพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล. *วารสารปัญญา*. 30(3): 18-33.
- เดชวิทย์ นิลวรรณ, บังอร ฉัตรรุ่งเรือง, อาชวิน ใจแก้ว และศุภชัย มุกดาสนิท. (2567). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการให้คุณค่าในการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนในการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 13(2): 1-20.
- ธนภฤตา สุขสมวาจา และวาสนี ทิพย์ศร. (2567). การพัฒนาสมรรถนะของมัคคุเทศก์สำหรับรองรับการบริการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในพื้นที่ภาคกลาง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*. 16(1): 151-164.
- ธณวีร์ พาผล. (2569). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับมัคคุเทศก์น้อยจิตอาสา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ณ บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. 20(1): 371-399.
- วสุธิดา พูนกลัด, บุญसान ทระทิก และสุกัลย์ วงศ์ไพศาลลักษณ์. (2566). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*. 3(2): 793-812.

- สงบ สິงสันจิตร์, พรศุณี สุทโธโส และกิตติกร ไสยรินทร์. (2568). แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ตำบลบางสวรรค์ อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**. 12(1): 21-56.
- Bagheri, F., Guerreiro, M., Pinto, P. & Ghaderi, Z. (2024). From Tourist Experience to Satisfaction and Loyalty: Exploring the Role of a Sense of Well-Being. **Journal of Travel Research**. 63(8): 1989-2004.
- Bindawas, A. M. (2025). Promoting sustainable tourism through employee skills. **Sustainability**. 17: 1-20.
- Chatkaewnapanon, Y. & Lee, T.J. (2022). Planning Sustainable Community-Based Tourism in the Context of Thailand: Community, Development, and the Foresight Tools. **Sustainability**. 14(12): 1-13.
- Cochran, W.G. (1977). **Sampling techniques**. 3rd ed. John Wiley & Sons.
- Hariyadi, B. R., Rokhman, A., Rosyadi, S., Yamin, M. & Runtiko, A. G. (2024). The Role of Community-Based Tourism in Sustainable Tourism Village in Indonesia. **Revista de Gestão Social e Ambiental** 18(7): 1-24.
- Hair, J. F., Jr, Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2018). **Multivariate data analysis**. 8th ed. Cengage Learning.
- Jin, D., Siow, M.L. & Fabian, H. M.B. (2024). Community-based Tourism in Sustainable Tourism: Towards a Conceptual Framework. **Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities**. 9(11): 1-19.
- Kapa, M.G., de Crom, E.P., & Hermann, U.P. (2022). An Exploration of Tourist Guides' Competencies to Create Memorable Tourist Experiences. **Geo Journal of Tourism and Geosites**. 44(4): 1350-1358.
- Krittayaruangroj, K., Suriyankietkaew, S. & Hallinger, P. (2023). Research on sustainability in community-based tourism: a bibliometric review and future directions. **Asia Pacific Journal of Tourism Research**. 28(9): 1031-1051.
- Modi, N. (2023). Knowledge, skills, and attitudes: Competencies for sustainable tourism. In *International Handbook of Skill, Education, Learning, and Research Development in Tourism and Hospitality*. **Singapore: Springer Nature Singapore**. 1-20. https://doi.org/10.1007/978-981-99-3895-7_48-1
- Mohamad Rosman, M. R., Nik Rosli, N. N. I., Razlan, N. M., Mohd Shukry, A. I., Alimin, N. A., & Baharuddin, N. S. (2022). Modelling referencing competency and individual performance. **International Journal of Information Science and Management**. 20(1): 407-426.
- Neuhofer, B. (2025). Positive tourism experiences for human transformation: a Horizon 2050 paper. **Tourism Review**. 80(1): 39-52.

- Priatmoko, S., Kabil, M., Purwoko, Y. & Dávid, L.D. (2021). Rethinking Sustainable Community-Based Tourism: A Villager's Point of View and Case Study in Pampang Village, Indonesia. **Sustainability**. 13: 1-15.
- Quang T.D., Nguyen, Q.X.T., Nguyen, H.V., Dang, V.Q., Tang, N.T. (2023). Toward sustainable community-based tourism development: Perspectives from local people in Nhon Ly coastal community, Binh Dinh province, Vietnam. **PLOS ONE**. 18(10): 1-22.
- Rihova, I and Alexander, M. (2025). How do tour guides cope with knowledgeable tourists? Conceptualising knowledge/information asymmetry in tour-guiding contexts. **Tourism Review**. 80(5): 1034-1048.
- Shrestha, N. (2020) Detecting multicollinearity in regression analysis. **American Journal of Applied Mathematics and Statistics**. 8: 39-42.
- Situmorang, I.R., Pane, Y., Situmorang, F., Kanchawongpaisan, S., Giang, P.B. & Sitepu, N.I. (2025). Human Resource Capacity Building Through Tour Guide and Tourism Management Training. **Eastasouth Journal of Effective Community Services**. 4(2): 499-510.
- Suyatna, H., Indroyono, P., Yuda, T. K., & Firdaus, R. S. M. (2024). How Community-based Tourism Improves Community Welfare? A Practical Case Study of 'Governing the Commons' in Rural Nglanggeran, Indonesia. **The International Journal of Community and Social Development**. 6(1): 77-96.